Приложение 1

Тұжырымдамалық жазба

Орталық Азияның трансшекаралық бассейндерінде мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу жөніндегі өңірлік семинар

2023 жылғы 1-2 ақпан, Астана, Қазақстан

1. Қысқа ақпарат

Орталық Азиядағы тұрақты даму көбінесе ортақ трансшекаралық су ресурстарының саны мен сапасына байланысты. Аймақтағы су тапшылығының артуы, климаттың өзгеруінің теріс әсері және су ресурстарына антропогендік жүктеме жағдайында су ресурстарының жай-күйі туралы мониторинг пен деректермен алмасуға келісілген тәсілдерді қабылдау және осы саладағы елдердің ынтымақтастығын тереңдету өте маңызды.

Трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану жөніндегі Конвенция (трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция) трансшекаралық сулардың мониторингі саласындағы ынтымақтастықты дамытуға ерекше назар аударады. Бірлескен мониторинг, трансшекаралық суларды бағалау және ақпарат алмасу оның негізгі міндеттемелерінің бірі болып табылады. Оны жүзеге асыру шеңберінде трансшекаралық өзендерді, көлдер мен жер асты суларын мониторингілеу және бағалау жөніндегі елдердің практикалық тәжірибесін ескеретін бірқатар басшылық құжаттар әзірленді. 2022-2024 жылдарға арналған іс-шаралар шеңберінде трансшекаралық өзендердің, көлдердің және жер асты суларының мониторингі мен бағалау стратегияларының жаңартылған нұсқасы дайындалуда, сондай-ақ "трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибелер мен алынған сабақтар"атты жаңа басылым әзірленуде.

Халықаралық суды бағалау орталығы (ХТО) су ресурстарын кешенді басқару жөніндегі ынтымақтастықтың халықаралық орталығы ретінде конвенцияны іс жүзінде іске асыруға жәрдемдеседі. ХТО жұмысының 2022-2024 жылдарға арналған бағдарламасында мониторинг және бағалау жөніндегі Конвенция материалдарын жаңарту мен дайындауда, оның ішінде су ресурстарын мониторингілеу саласындағы тәжірибе алмасуға жәрдемдесуге және су ресурстарын қорғау мен пайдалану жөніндегі өңір елдерінің ынтымақтастығын жақсартуға бағытталған Орталық Азияда өңірлік семинар ұйымдастыру жолымен қолдау көрсету көзделген.

Өңірлік семинар Германияның халықаралық ынтымақтастық агенттігінің (GIZ) қолдауымен және БҰҰ ЕЭК-пен ынтымақтастықта өткізіледі.

2. Мақсаттар

Өңірлік семинардың мақсаты Орталық Азиядағы деректер мен ақпараттарды мониторингілеу, бағалау және алмасу саласында тәжірибе алмасуға жәрдемдесу, сондай-ақ өңірдегі елдер арасындағы су ресурстарын қорғау және пайдалану саласындағы ынтымақтастықты жақсарту болып табылады. Семинарда алынған сабақтар мен озық тәжірибелер "трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибелер мен алынған сабақтар"атты жаңа басылымға енгізу үшін ықтимал мысалдар ретінде айқындалады.

3. Тақырыптық қамту

- Орталық Азиядағы мониторинг, Ақпарат және деректер алмасу саласындағы ағымдағы тәжірибені анықтау және тәжірибе алмасуға жәрдемдесу;

- Трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция шеңберінде ақпарат пен деректерді мониторингілеу және алмасу тәсілдері туралы хабардарлықты арттыру;

- Трансшекаралық өзендерді, көлдер мен жер асты суларын мониторингілеу мен бағалаудың жаңартылған стратегияларын таныстыру;

- Орталық Азияда нақты тәжірибе мен алынған сабақтарды анықтау арқылы "трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибелер мен алынған сабақтар" атты жаңа жарияланымға материалдар жинау;

- Орталық Азиядағы мониторинг, бағалау және деректермен алмасу саласындағы ынтымақтастықты жақсартудың жалпы тәсілдерін айқындау.

4. Қатысушылар

Семинарға Орталық Азия елдерінің, өңірлік және халықаралық ұйымдардың, ҮЕҰ-ның мүдделі мемлекеттік органдарының (су ресурстары, қоршаған орта, Сыртқы істер және т.б. саласындағы) және гидрометеорологиялық қызметтерінің өкілдері, сондай-ақ Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Түрікменстан және Өзбекстаннан су ресурстарын қорғау және пайдалану саласындағы сарапшылар шақырылады.

5. Күтілетін нәтижелер

Семинар осы саладағы халықаралық тәжірибені ескере отырып, ақпарат алмасу, трансшекаралық суларды мониторингілеу және бағалау саласындағы елдер арасындағы ынтымақтастықты одан әрі дамыту үшін Орталық Азиядағы мемлекеттік мекемелер мен гидрометеорологиялық қызметтердің әлеуетін нығайтады. Семинарда Конвенция шеңберінде "трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибелер мен алынған сабақтар" атты жаңа жарияланым үшін материалдар жиналады.

Орталық Азияның трансшекаралық бассейндерінде мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу жөніндегі өңірлік семинар

КҮН ТӘРТІБІНІҢ ЖОБАСЫ

1 күн: 2023 жылғы 1 ақпан, сәрсенбі	
09:45– 10:00	**Тіркеу**
Opening session	
10:00 – 10:15	**Алғы сөз:** • ** Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігі* • *• * GIS* • ** БҰҰ ЕЭК* *Семинардың мақсаттары мен міндеттерімен танысу*
1-Сессия. Орталық Азиядағы су ресурстарын мониторингілеу мен бағалаудың қолданыстағы тәжірибесі туралы	
10:15 – 11:20	**Орталық Азиядағы су сапасын гидрологиялық мониторингілеу және реттеу жүйесі** Елдердің тұсаукесерлері (нақтыланған) Қазақстан өкілі Қырғызстан өкілі Тәжікстан өкілі Түрікменстан өкілі Өзбекстан өкілі Сұрақ-жауап, талқылау
11:20 – 11:40	**Кофе-брейк**
Сессия 2. Орталық Азиядағы су ресурстары туралы мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу бойынша ынтымақтастық тәжірибесі туралы	
11:40 – 13:00	Орталық Азиядағы трансшекаралық бассейндер туралы мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу саласындағы ынтымақтастық туралы комиссиялардың/жұмыс топтарының презентациялары мен сөйлеген сөздері Сұрақ-жауап, талқылау
13:00 – 14:00	**Түскі үзіліс**
Сессия 3. Трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция шеңберінде трансшекаралық өзендерді, көлдер мен жер асты суларын мониторингілеу мен бағалаудың басшылық қағидаттары туралы	
14:00 – 15:00	БҰҰ ЕЭК презентациялары: - Халықаралық құқыққа және трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияға сәйкес мониторинг, бағалау және деректермен алмасу - Трансшекаралық өзендердің, көлдердің және жер асты суларының мониторингі мен бағалаудың жаңартылған стратегиялары - "Трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибе және алынған сабақтар" атты жаңа жарияланым Сұрақ-жауап, талқылау
Топтық талқылау	
15:00 – 16:00	"Трансшекаралық деректер алмасу саласындағы озық тәжірибелер мен алынған сабақтар" жариялау үшін мысалдарды талқылау үшін топтарда жұмыс істеу
16:00 – 16:30	**Кофе-брейк**
16:30 – 17:30	Жұмыс топтарындағы жұмыс нәтижелерін таныстыру Трансшекаралық деректер алмасу бойынша ұсыныстардағы озық тәжірибелер мен проблемаларды пленарлық талқылау
17:30 - 18:00	**Бірінші күнді қорытындылау**
Күні 2: 2023 жылғы 2 ақпан, бейсенбі	

4-Сессия. Трансшекаралық бассейндерде мониторинг, бағалау және деректермен алмасудың халықаралық тәжірибесі туралы	
10:00 – 11:30	Опыт Бассейновых комиссий по совместному мониторингу, оценке и обмену данными Выступления международных экспертов Вопросы – ответы, обсуждение
11:30 – 12:00	**Кофе-брейк**
5-Сессия. Орталық Азиядағы су ресурстары туралы мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу бойынша өңірлік ынтымақтастықты нығайту	
	Орталық Азиядағы су ресурстары туралы мониторинг, бағалау және ақпарат алмасу бойынша өңірлік ынтымақтастықты дамыту жөніндегі қызмет Халықаралық ұйымдардың презентациялары Сұрақ-жауап, талқылау
13:00 – 14:00	**Түскі үзіліс**
Топтық талқылау	
14:00 – 15:30	**Орталық Азиядағы су ресурстары туралы мониторингті, бағалауды және деректермен алмасуды дамыту саласындағы ынтымақтастықты нығайту жөніндегі ұсыныстарды талқылау үшін топтарда жұмыс істеу** **Жұмыс топтарындағы жұмыс нәтижелерін таныстыру. Ұсыныстарды пленарлық талқылау**
15:30 – 16:00	**Кофе-брейк**
Қорытынды сессия	
16:00 – 16:40	**қорытындылау және жабу**

2 қосымша

Су және климат мәселелері жөніндегі жұмыс тобының он үшінші отырысы туралы ақпарат

2022 жылы 19 қазанда Женева, Швейцария Біріккен Ұлттар Ұйымының Еуропалық экономикалық комиссиясы ұйымдастырған су және климат мәселелері жөніндегі жұмыс тобының он үшінші отырысы өтті.

Трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы Конвенция (трансшекаралық сулар туралы Конвенция) шеңберінде құрылған су және климат мәселелері жөніндегі жұмыс тобы су тасқыны мен құрғақшылыққа қарсы қызметті басқаруды қоса алғанда, трансшекаралық бассейндердегі климаттың өзгеруіне бейімделуге байланысты қызметке жауап береді.

Жұмыс тобының он үшінші отырысының міндеті трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияның 2022-2024 жылдарға арналған жұмыс бағдарламасы шеңберінде су ресурстары және климаттың өзгеруі мәселелеріне байланысты іс-шараларды талқылау, жоспарлар әзірлеу және оларды жүзеге асыру бойынша ұсыныстар беру болды.

Кеңес жұмысына мемлекеттік органдардың, жеке сектордың, үкіметтік емес және халықаралық ұйымдардың, сондай-ақ басқа да мүдделі тараптардың атынан өкілдік ететін сарапшылар қатысты. Қазақстаннан экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің трансшекаралық өзендер департаменті директорының орынбасары Данияр Сағадиев қатысты. Халықаралық суды бағалау орталығынан директордың орынбасары Жанар Маутанова қатысты.

Кеңес барысында қатысушылар трансшекаралық бассейндердегі климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі соңғы іс-шаралар туралы, атап айтқанда климаттың өзгеруіне бейімделу бойынша жұмыс істейтін бассейндердің жаһандық желісінің соңғы отырысының нәтижелері, пилоттық жобалардың нәтижелері, сондай-ақ трансшекаралық бассейндердегі климаттың өзгеруіне бейімделуді қаржыландыру туралы хабардар етілді.

Сондай-ақ, жұмыс тобына Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы (БҰҰ РКИК) және Париж келісімі, найроб жұмыс бағдарламасы, бейімделу комитеті және т. б. шеңберіндегі су ресурстары мен климат саласындағы соңғы оқиғалар мен маңызды кейінгі қадамдар туралы ақпарат ұсынылды.

Жұмыс тобы БҰҰ РКИК процестеріне, атап айтқанда БҰҰ РКИК тараптары конференциясының 27-ші сессиясы шеңберінде (Шарм-эш-Шейх, Египет, 2022 жылғы қараша) қалай үлес қоса алатыны туралы мәселені талқылады. Бұдан басқа, жұмыс тобы ұлттық деңгейде айқындалатын салымдарды (ОНУВ) және бейімделу саласындағы Ұлттық жоспарларды (НҚА), атап айтқанда трансшекаралық бассейндерде әзірлеу және жүзеге асыру кезінде трансшекаралық/өңірлік аспектілерді интеграциялау мүмкіндіктерін талқылады.

Кеңес барысында ұсынылған ұсынымдар нысаналы топтың іс-шарасын жүзеге асыру жөніндегі жоспарға енгізілетін болады.

3 қосымша

"Трансшекаралық су бөлудің халықаралық тәжірибесі және Орталық Азиядағы су ресурстарын бірлесіп пайдалану жөніндегі ынтымақтастықты дамыту перспективалары" өңірлік семинары

2022 жылғы 2-3 қараша, Астана, Қазақстан

АЛДЫН АЛА КҮН ТӘРТІБІ

1-күн: 2 қараша, 2022 жыл, сәрсенбі	
09:45– 10:00	**Тіркелу**
Сессияның ашылуы	
10:00 – 10:15 **(Председатель: Вице-министр КАЗ)**	**Алғыс сөздер:** • ** Е. П. Серікқали Мұқатаев мырза, Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар вице-министрі* • ** Е. П. Сойли Мякелянен ханым-Буханист, Финляндияның Қазақстандағы елшісі, Сыртқы істер министрлігі* • ** Е. П. Дэвид Грихтинг мырза, Швейцарияның Қазақстандағы Елшісі* • ** Терхи Хакала ханым, Еуропалық Одақтың Орталық Азиядағы арнайы өкілі (бейне хабарлама)* Знакомство с целями и задачами семинара
Сессия 1. Трансшекаралық контексте тұрақты және әділ су тарату	
10:15 – 11:20 **(Тораға: Антти Раутаваара)**	Трансшекаралық контексте су бөлудің жаһандық нұсқаулығы Юлия Тромбицкая ханым, БҰҰ ЕЭК қоршаған ортаны қорғау жөніндегі қызметкері Суды бөлудің мүмкіндіктері мен шектеулері, кең балама тәсілдермен байланыс Анка Липпонен ханым, Су ресурстарын басқару жөніндегі бас маман, Финляндияның ауыл және орман шаруашылығы министрлігі Суды бөлу және уағдаластықтарды іс жүзінде іске асыру тетіктері мен құралдары Суви Соджамо ханым, аға ғылыми қызметкер, Финляндияның SYKE Қоршаған ортаны қорғау институты, Финляндия Сұрақтар мен жауаптар, талқылау
11:20 – 11:40	**Кофе үзілісі**
Сессия 2. Орталық Азияда су таратудың қолданыстағы тәжірибесі	
11:40 – 13:00 **(Тораға: ОА елінен келген делегация басшысы (нақтыланады)**	Орталық Азиядағы трансшекаралық суларды бірлесіп пайдаланудың қолданыстағы тәжірибесі және су бөлудің жалпы тәсілдері ХҚЕС өкілі Елдердің презентациялары/сөйлеген сөздері Қазақстан өкілі Қырғызстан өкілі Тәжікстан өкілі

	Түрікменстан өкілі Өзбекстан өкілі Сұрақтар мен жауаптар, талқылау
13:00 – 14:00	**Түскі ас**
Сессия 3. Трансшекаралық бассейндердегі су бөлудің халықаралық тәжірибесі: жағдайлар	
14:00 – 15:30 **(Төраға: Аннука Липпонен)**	Кейс-стади презентациялары Венгрия мен Дунай бассейнінің ынтымақтастығы (су балансы, су тапшылығын шешудегі прогрессивті жұмыс) Питер Ковач мырза, өзен бассейндерін басқару және суды қорғау Департаментінің бастығы, Ішкі істер министрлігі, Венгрия Дауларды шешу механизмі Юлия Тромбицкая ханым, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі қызметкер, БҰҰ ЕЭК Днестр өзенінің бассейніндегі су қоймаларын пайдалану ережелері және минималды ағын: мүдделі тараптардың қатысуы, тәуелсіз бағалау және салдарын зерттеу Тамара Кутонова ханым, қоршаған орта мәселелері жөніндегі қызметкер, БҰҰ ЕЭК Финляндияның трансшекаралық су ынтымақтастығы Аннукка Липпонен ханым, ауыл шаруашылығы және орман шаруашылығы министрлігі, Финляндия Lesoto Highlands Жобасы, Ленка Тамае, Оранж-Стенку өзені комиссиясының Атқарушы хатшысы (ORASECOM) (нақтыланған)
15:30 – 16:00	**Перерыв на кофе**
Сессия 4. Топтық талқылаулар: халықаралық тәжірибе және трансшекаралық контексте су бөлуден алынған сабақтар	
16:00 – 17:00 **((Төраға: ОА елінен келген делегация басшысы (нақтыланады)**	**Трансшекаралық контексте су бөлу саласындағы халықаралық тәжірибе мен алынған сабақтарды топтық талқылау** Қатысушылар шамамен 10 адамнан тұратын топтарға бөлінеді, олардың әрқайсысы Орталық Азиядағы халықаралық тәжірибенің өзектілігі мен әлеуетті қолданылуын талқылау үшін су бөлумен байланысты кең тақырыпқа арналған (нақтыланған). Талқылау үшін топтарға келесі материалдар таратылады: - су тарату жөніндегі нұсқаулықтың негізгі қорытындылары - Еуразия өңірінің трансшекаралық контекстіндегі су бөлуді зерттеу қорытындылары
17:00 – 17:45	Топтардың презентациясы және пленарлық пікірталастар
17:45 - 18:00	Бірінші күнді қорытындылау (анти Раутаваара мырза)
18:30 – 20:30	Кешкі ас
2-күн: 3 қараша, 2022 жыл, бейсенбі	
Сессия 5. Орталық Азиядағы су ресурстарын пайдалануға су-азық-түлік-энергия-экожүйенің сірке емес тәсілін қолдану	
9:00 – 10:10	*Халықаралық ұйымдардың презентациялары*

((Тораға: ОА елінен келген делегация басшысы (нақтыланады)	- *Таис Резникова ханым, РАЦЦА (Еуропалық Одақ қолдайтын жоба туралы)* - *Юлия Тромбицкая ханым, БҰҰ ЕЭК* - *Мэттью Гриффитс мырза, ЭЫДҰ* *Сұрақтар мен жауаптар, талқылау*
10:10 – 10:30	**кофе**
Сессия 5. Орталық Азиядағы су ресурстарын әртүрлі секторлар арасында бірлесіп пайдалану жөніндегі өңірлік ынтымақтастықты нығайту	
10:30 – 13:00 **(Тораға: ОА елінен келген делегация басшысы (нақтыланады)**	Өңірлік деңгейде су ресурстарын бірлесіп пайдалану жөніндегі түрлі бастамалар мен ұсыныстар, оның ішінде су-энергетикалық ресурстарды кешенді пайдаланудың өңірлік тетігін әзірлеу жөніндегі күш-жігер ұсынылатын болады. - Шерзод Муминов мырза, ВАК ҒЗО -Лиза Гэмпп ханым, Швейцарияның даму және ынтымақтастық агенттігі - ЮСАИД нақтыланды - Дүниежүзілік банк нақтыланды - - нақтыланды, АДБ Әр презентациядан кейін сұрақтар мен жауаптар
13:00 – 14:30	**Түскі ас**
Сессия 6. Пленарлық пікірталас: Орталық Азиядағы ынтымақтастықты нығайту үшін қажеттіліктер мен мүмкіндіктер	
14:30 – 15:30	Пікірталас ашылады. Атап айтқанда, өңірлік және трансшекаралық ынтымақтастықты дамыту үшін пайдалы бағыттар немесе іс-қимылдар туралы пікірлер құпталады. Қорытынды ескертулер және семинардың жабылуы

8 қосымша

6.5.2 ТДМ көрсеткіші бойынша трансшекаралық сулар бойынша Конвенцияның есептілігі бойынша ақпарат

Атауы: Трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы конвенция.

Қазақстан Республикасының қосылу/ратификациялау күні - - - "ҚР 2000.10.23 № 94-II Заңы"

Есептілік нысаны / міндеттемелерді орындау - - - " ТДМ 6.5, 6.5.2 көрсеткіші бойынша есептілік талаптарын ескере отырып, конвенцияның орындалуы туралы есепті хатшылыққа Жолдау."

Орындалу мерзімі --- "Әр 3 жыл сайын (2017 ж., 2020 ж., кезекті 2023 жылы жоспарланған)"

ТДМ көрсеткіші 6.5.2 "су ресурстары саласындағы ынтымақтастық тетігі қолданылатын трансшекаралық бассейн алаңының үлесін" қадағалайды.

Қазақстан трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция шеңберінде Есептіліктің бірінші (пилоттық) циклі кезінде 2017 жылы ТДМ 6.5.2 нысаналы көрсеткіші үшін Ұлттық есепті баяндаманы ұсынды.

Қазақстанның екінші ұлттық есебі 6.5.2. ТДМ (бұдан әрі-есеп) хатшылыққа 2020 жылғы маусымда жіберілді.

Есепке сәйкес, ынтымақтастықтың қолданыстағы тетіктерімен қамтылатын Қазақстан Республикасының трансшекаралық бассейндері бетінің пайыздық үлесі, есептеулерге сәйкес, өзендердің, көлдердің трансшекаралық бассейндерінің және трансшекаралық Сулы қабаттар бетінің жиынтық (жалпы) алаңының 63,2% -. құрайды.

Қолданыстағы келісімдер барлық жер үсті трансшекаралық суларды қамтиды, олардың жалпы ауданы 1 268,6 мың км^2 [1]. құрайды . Трансшекаралық Сулы горизонттардың ауданы 738 108 км2 құрайды деп есептелген, бірақ олардың ешқайсысы қолданыстағы келісімдерге сәйкес келмейді. Осылайша, Қазақстанда ТДМ жетістіктерінің 6.5.2 көрсеткіші 63,2% -. құрайды деп есептелді.

IX/2 шешіміне сәйкес трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция Тараптары Кеңесінің 9-шы сессиясы барысында (2021 жылғы 29 қыркүйек -1 қазан, Женева қ., Швейцария) Хатшылық есептілікті ұсынудың онлайн жүйесін мақұлдады, осыған байланысты Есептіліктің үлгілік нысанына оның онлайн форматқа сәйкестігі үшін шағын өзгерістер енгізілетін болады. Қазіргі уақытта онлайн есеп беру жүйесі даму үстінде. Үшінші есеп беру циклі 2023 жылы өтеді. Трансшекаралық сулары ортақ елдерге жаңартылған үлгілік нысанға және есептілікті ұсыну жөніндегі басшылыққа сәйкес 2023 жылғы 30 маусымға дейін өздерінің ұлттық баяндамаларын ұсыну ұсынылатын болады.

---

[1] *Ескертпе:* трансшекаралық су ресурстарын бірлесіп пайдалану және қорғау саласындағы қолданыстағы келісімдермен қамтылған Қазақстан Республикасының трансшекаралық бассейндерінің алаңдарын айқындау кезінде трансшекаралық өзендер мен су объектілерінің бассейндері ескерілді. Бұл ретте су шаруашылығы бассейндерінің алаңдарынан ағынсыз облыстар, Қазақстан шегінде басталатын және аяқталатын ішкі өзендердің бассейндері алынып тасталды.

ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ГИДРОТЕХНИКАЛЫҚ ҚҰРЫЛЫСТАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ БОЙЫНША СЕМИНАР
2022 жылғы 27-29 қыркүйек, Братислава, Словакия

Семинарға қатысушылар

бұл семинар 2019 жылдың қазан айында Словакияда өткен семинардың жалғасы ретінде күндізгі форматта өткізілгеніне өте оң баға берілді. Олар эпидемияның ұзақ кезеңінен кейін жеке кездесу мүмкіндігін, сондай-ақ ынтымақтастықтың жалғасқанын құптады.

Ұсынылған баяндамалар мен материалдарды тыңдап, талқылай отырып, олардың Орталық Азия елдеріндегі гидротехникалық құрылыстардың қауіпсіздігін қамтамасыз етудегі сөзсіз маңыздылығы мен пайдалылығын атап өтті.

Семинар Гидротехникалық құрылыстарды қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз ету мақсатында Словакия Республикасы мен Орталық Азия елдері арасындағы ынтымақтастықтың маңызды элементі ретінде өткізілгенін атап өтіп, бұл ынтымақтастықты бірқатар кейінгі іс-шараларды өткізу арқылы нығайту ұсынылды. Словакияның Дунайдағы Габчиков бөгетіндегі Словакия Мен Венгрия арасындағы қақтығысты шешудегі тәжірибесі, сондай-ақ Словакияның МКОРД Дунай комиссиясының құрамындағы Дунай ақпараттық жүйесінің деректер әкімшісі ретіндегі тәжірибесі ерекше бағаланды. Қатысушылар сондай-ақ Дунайдың автоматтандырылған ақпараттық жүйесі, ДМҰ-ның қысқа және орта мерзімді ауа-райын болжау ақпараттық жүйесі және ХҚКБ үлкен бөгеттер жөніндегі комиссия шеңберіндегі қызмет туралы ақпаратты жоғары бағалады.

Дүниежүзілік банктің техникалық және қаржылық қолдауы іс-шараның дайындығы мен табысына айтарлықтай әсер еткенін атап өтті.

БҰҰ ЕЭК өңірлеріндегі және әсіресе Орталық Азия өңіріндегі үкіметтерге көмек көрсетудегі халықаралық суды бағалау орталығының рөлі өте оң нәтижелерге ие екенін атап өтіп, семинардың басқарушылық рөлін жоғары бағалады.

Осы саладағы ынтымақтастықты дамытудың негізгі басым бағыттары:
* Семинардың нәтижелері Алматыда 2022 жылғы 1-2 желтоқсанда осы іс-шараларды дамытуға өткізілетін өңірлік семинарды дайындау кезінде пайдаланылатын болады. Алдыңғы дайындықтарды (негізінен бағдарлама, мақсаттар, қатысушылар тізімі) Братиславадағы кездесу нәтижелеріне бейімдеу.
* Орталық Азиядағы гидротехникалық құрылыстардың бірі үшін қауіпсіздік мониторингі жүйесін құру және мүмкіндігінше осы өңірдің әрбір елінде бір бөгет үшін осындай жүйені

құру. Мониторинг жүйесін құру өлшеу-ақпараттық жүйені жобалауды, осы жүйені орнатуды және оны пайдалануға көмектесуді қамтуы тиіс.
* Озық дайындық сатысында тұрған Өзбекстандағы Гиссарак бөгетін қайта құруға дайындық нәтижелері және техникалық және қаржылық қамтамасыз ету үшін техникалық бөлшектер дайындалды. Қаржыландыру жоспары келісілді, словакиялық EXIM Bank және словакиялық компанияларға қолдау көрсетілді. Өзбекстанда тағы 5 бөгет дайындалуда.
* Бөгеттердің бірінің бөгетінің қауіпсіздік жүйесін реконструкциялаудың ұқсас жүйесі де Қазақстанда дайындалуда.
* Өзбекстан мен Қазақстанның тәжірибесі негізінде трансшекаралық су ағынында орналасқан Орталық Азияның қатал елдеріндегі гидротехникалық құрылыстардың бірін реконструкциялауды және ерте хабарлау жүйесін жобалау және қамтамасыз ету.
* Қатысушылар бөгеттердің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ерте ескерту жүйелері, су тасқынынан қорғау жүйелері және гидротехникалық қондырғыларды пайдалану гидрометеорологиялық қауіпсіздікті, әсіресе су тасқыны жағдайында интеграциялау үшін тиімді деген пікірді қолдайды. Халықты хабардар ету кешенді болуға тиіс.
* Қызметкерлердің біліктілігін арттыру жүйесін жетілдіру, оның ішінде жаттықтырушыларды даярлау. Осы тұрғыда қатысушылар 2023 жылы Словакияда Орталық Азиядан келген мамандар үшін тағы бір білім беру семинарын ұйымдастыру мүмкіндігін қарастыру туралы өтінішпен Халықаралық суды бағалау орталығына (ХСБО) және Словакия Республикасының "Су шаруашылығы құрылысы" мемлекеттік кәсіпорнына жүгінді. Өңірде бірлескен арнайы жаттығулар өткізу кезінде гидротехникалық құрылыстардың қауіпсіздігі жөніндегі оқу орталығының (ИТО, Тараз қ., Қазақстан) әлеуетін пайдаланған жөн. Тараздағы орталықты, әсіресе техникалық қолдау, жаттықтырушылар мен қатысушыларды қаржылық қолдау тұрғысынан қолдау маңызды.
* Қатысушылар Дүниежүзілік банкпен ынтымақтастықты, ДБ бағдарламаларымен үйлестіруді құптайды.
* Қатысушылар Словакия СІМ-нің "Словакия тәжірибесімен алмасу"бағдарламасының мүмкіндіктері мен ұсыныстарын құптайды
* Семинарға қатысушылар Орталық Азиядағы бөгеттердің қауіпсіздігі жөніндегі өңірлік келісімді әзірлеуге және өңірдегі бөгеттердің қауіпсіздігі жөніндегі ынтымақтастық үшін Өңірлік желіні (немесе жұмыс тобын) қолдауға көмек сұрауларын білдірді.
* Қатысушылар өз қызметінің синергиясын іздеуде басқа халықаралық ұйымдармен және донорлармен ынтымақтастықты қолдайды (ЕҚЫҰ, ЭЫДҰ, GIZ, ДМҰ, БҰҰДБ, МКОРД, ЕО).
* Словакия ЕО мүшесі ретінде ЕО тарапынан бекітілген келісімдер арқылы ОА аймағына қолдау көрсетуге мүдделі. Словакия ЕО-ның ОА аймағындағы су қызметіне қолдауын үйлестіреді.

6 қосымша

ҚР экология, геология және табиғи ресурстар вице-министрінің "Еуропа үшін қоршаған орта"министрлердің тоғызыншы конференциясындағы баяндамасына ұсыныстар

Никосия, Кипр Республикасы, 2022 жылғы 5-7 қазан

Қазақстан өзінің географиялық орналасуы мен климаттық ерекшеліктеріне байланысты су тапшылығы бар елдердің қатарына жатады. Бұл елдің су ресурстарының негізгі көлемі республика аумағынан тыс жерде қалыптасып, басқа елдерден трансшекаралық өзендер арқылы түсетіндігіне байланысты. Осыған байланысты Қазақстан Үкіметі су ресурстарын бірлесіп пайдалану саласындағы көрші елдермен ынтымақтастықты дамытуға ерекше назар аударады.

Су саласының проблемаларын шешуде Қазақстан Халықаралық су құқығы нормаларын ұстанады. Біздің еліміз Орталық Азия елдерінің алғашқысы болып трансшекаралық сулар жөніндегі конвенцияға қосылды және оны жүзеге асыруға белсенді қатысады. Мәселен, 2018 жылдың қазан айында Қазақстан Нұр-сұлтан қаласында алғаш рет жаһандық деңгейде өткен Конвенция Тараптары Кеңесінің сегізінші сессиясын қабылдады. Оған 88 елден 500-ден астам делегат қатысты. Сессияда конвенцияны жаһандық деңгейде жүзеге асырудың алғашқы стратегиясы және үш жылдық кезеңге арналған өршіл жұмыс бағдарламасы қабылданды. Біз үшін Конвенция бюросына төрағалық ету үлкен мәртебе болды.

Төрағалық ету кезеңінде Қазақстан Конвенцияның жұмыс бағдарламасы мен оны жүзеге асыру стратегиясын орындауға жәрдем көрсетті. Атап айтқанда, біздің еліміз трансшекаралық контексте су ресурстарын бөлу жөніндегі жаһандық Нұсқаулықты әзірлеуді қолдады. Осыған байланысты Еуразия өңірінде трансшекаралық контексте су ресурстарын орнықты бөлу және экологиялық ағындарды Бағалау жөніндегі жобаларға бастамашылық жасалды және орындалды. Бұл жұмыстың нәтижелері басшылықтың бір бөлігі болды.

2017 жылдан бастап Қазақстан конвенцияны іс жүзінде жүзеге асыруға жәрдемдесуге арналған халықаралық суды бағалау орталығына қолдау көрсетіп келеді. ХСБО кеңсесі Нұр-сұлтан қаласында орналасқан. Оның қызметі арқылы Қазақстан Халықаралық су құқығы қағидаттарын

ілгерілетуге және трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияны жүзеге асыруға елеулі қолдау көрсетеді.

2021 жылдың қазан айында Конвенция Тараптары Кеңесінің тоғызыншы сессиясында Қазақстан Эстонияға төрағалық етті, бірақ Бюро жұмысына қатысуды және Конвенцияны орындауға жәрдемдесуді жалғастыруда.

Конвенцияны жүзеге асыруға қатысу Қазақстанға елдің су секторы проблемаларын шешуге халықаралық тәжірибе тартуға, өңірлік және жаһандық деңгейде су проблемаларын шешуге қатысуға, сондай-ақ су секторын реформалауға және трансшекаралық су ынтымақтастығын дамытуға бағытталған оның құралдарын пайдалануға мүмкіндік береді.

Осы мүмкіндікті пайдалана отырып, мен БҰҰ-ның Еуропалық экономикалық комиссиясы мен Еуропалық Одаққа Қазақстанға су ресурстарын басқару жүйесін жетілдіруде көрсеткен қолдауы үшін ризашылығымды білдіргім келеді.

7 қосымша

Қазақстандағы су саясаты бойынша ұлттық диалог туралы анықтамалық ақпарат

1. Ұлттық саяси диалогтар туралы.
Су саясаты жөніндегі ұлттық Диалогтар (ССҰД) Шығыс Еуропа, Кавказ және Орталық Азия елдерінде Еуропалық Одақтың су бастамасын іске асырудың негізгі тетігі болып табылады. Осы диалогтардың міндеті ұлттық және трансшекаралық деңгейлерде су ресурстарын интеграцияланған басқару қағидаттарын енгізуге жәрдемдесу болып табылады. Ұлттық саяси диалогтар трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы конвенцияның жұмыс бағдарламасына енгізілген.
Қазақстанда ССҰД 2012 жылдан бастап Еуропалық Одақтың қаржылық қолдауымен және БҰҰ-ның Еуропалық экономикалық комиссиясымен, экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымымен ынтымақтастықта жүзеге асырылады.
Қазақстанда үдерістің басталуына 2012 жылғы 24-26 мамыр аралығында БҰҰ ЕЭК және ЭЫДҰ өкілдерінің Астанаға бірлескен миссиясы келді. Осы миссияның мақсаты Қазақстанның су ресурстарын қорғау және пайдалану мәселелері бойынша басым бағыттарды және ұлттық диалог үшін басым тақырыптық облыстарды талқылау үшін тиісті мемлекеттік органдардың және басқа да мүдделі тараптардың өкілдерімен кездесу болды. Сондай-ақ, ССҰД бойынша ведомствоаралық үйлестіру кеңесі (ВҮК) құрылғанға дейін диалогтың барлық мүдделі тараптары өкілдерінің жұмыс кездесуін өткізу туралы шешім қабылданды. 2012 жылғы 14 қыркүйекте Астанада өткен осы ведомствоаралық дайындық кездесуі барысында жұмыс деңгейінде басым бағыттар келісілді, оларды ВК бірінші отырысының қарауына шығару орынды болды.

2. Қазақстандағы ССҰД құқықтық негізі
Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі мен БҰҰ Еуропалық Экономикалық Комиссиясы арасындағы 2017 жылғы Қазақстан Республикасындағы су саясаты жөніндегі ұлттық диалог бойынша өзара түсіністік туралы Меморандум ССҰД жүзеге асыру үшін заңды негіз болып табылады.
Қазақстандағы ССҰД-ның негізгі міндеті елдің су секторын дамыту бойынша жедел және стратегиялық сипаттағы шаралар кешенін әзірлеу болып табылады.
Қазақстандағы ССҰД жұмысының негізгі басым бағыттарына мыналар жатады:
* су мәселелері бойынша Қазақстанның трансшекаралық ынтымақтастығын дамыту,
* су мен халықтың денсаулығы арасындағы байланыс мәселелері,

* суды басқару, сумен жабдықтау және дренаждың экономикалық аспектілері.

2. ССҰД бойынша ведомствоаралық үйлестіру кеңесі

Қазақстан Республикасы Премьер–Министрінің тапсырмасы бойынша құрылған ведомствоаралық үйлестіру кеңесі Қазақстанда диалог жүргізу мәселелері жөніндегі консультативтік-кеңесші орган болып табылады. құрамы Қазақстанның Қоршаған орта және су ресурстары министрлігінің бұйрығымен бекітілді.

2015 жылы Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрамын қайта ұйымдастыруға байланысты жаңартылған құрамы мен өкілеттіктері Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігінің 2015 жылғы 12 мамырдағы бұйрығымен бекітілді.

ВК-тың негізгі міндеттері-қызметті үйлестіру және басқару

ССҰД шеңберінде диалог үшін басым тақырыптық бағыттарды айқындау және бекіту; Жұмыс бағдарламасын, диалог шеңберінде дайындалған шаралар мен құжаттар кешенін қарау және бекіту, сондай-ақ ССҰД шеңберінде іс-шаралардың орындалуы туралы есептерді бекіту.

ВК төрағасы Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар Вице-министрі болып табылады. ВК мүшелері экология, геология және табиғи ресурстар, Сыртқы істер, энергетика, денсаулық сақтау, Ұлттық экономика, Инвестициялар және даму министрліктерінің, жеке кәсіпорындар мен үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері болып табылады. ВК жұмыс органының (хатшылығының) функцияларын Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі орындайды.

ВК отырыстарына қажеттілігіне қарай Қазақстан Парламентінің депутаттары, халықаралық ұйымдардың өкілдері, тиісті салалардағы білікті сарапшылар және басқа да мүдделі тұлғалар шақырылуы мүмкін. ССҰД ВК отырыстары жылына бір рет өткізіледі, 2013 жылдан бастап алты отырыс өткізілді, жетінші отырыс 2022 жылғы қарашада өткізіледі деп жоспарланған.

ВК отырыстары арасында диалогтың барлық мүдделі тараптарының қатысуымен ССҰД бойынша жұмыс кеңестері өткізіледі. Жұмыс кеңестерінің мақсаты ВК жоспарлары мен шешімдерінің жобаларын алдын ала талқылау және дайындау, сондай-ақ ССҰД шеңберінде жұмыстардың орындалу барысын қарау болып табылады. Сонымен қатар, тұрақты негізде сарапшылардың шағын кеңестері өткізіледі. 2021 жылғы 25 қарашада Қазақстанда ССҰД бойынша ведомствоаралық үйлестіру кеңесінің жетінші отырысына дайындық жөніндегі жұмыс тобының кеңесі өтті.

3. ССҰД тақырыптық бағыттары бойынша қызмет нәтижелері

1. Су ресурстарын қорғау және пайдалану бойынша Қазақстанның көршілес елдермен ынтымақтастығын дамыту

2016 жылдан бастап трансшекаралық өзендер бойынша Қазақстан-Ресей бірлескен зерттеулерінің үш кезеңі орындалды. Зерттеудің бірінші кезеңі 2015 жылғы желтоқсан мен 2016 жылғы тамыз аралығында орындалды, оның

барысында Жайық өзені бассейнінің табиғи және әлеуметтік-экономикалық жағдайларына талдау жүргізілді, өзен бассейнінің гидрологиялық, гидрохимиялық және гидробиологиялық жағдайларына қысқаша сипаттама жасалды. Жайық, Жайық өзені бассейнінің су ресурстарын қорғау және пайдалану жөніндегі бағдарламаларға және Жайық өзені бассейнінің экологиялық проблемаларын шешуге жұртшылықтың қатысуына талдау жасалды, Жайық өзенінің жылдық ағынына шаруашылық қызметтің әсерін бағалау жүргізілді, сондай-ақ Қазақстан және Ресей аумақтарындағы Қиғаш өзендерінің су ағынын бағалау бойынша экспедициялық жұмыстар жүзеге асырылды.

Зерттеудің бірінші кезеңінің нәтижелері Жайық өзені бассейнінің трансшекаралық су объектілерін бірлесіп пайдалану және қорғау жөніндегі Қазақстан-Ресей комиссиясының (2016 жылғы 18 тамыз Орал қаласында) Жұмыс тобының отырысында ұсынылды, ол хаттамалық шешіммен Жайық өзені бассейнінің суына климаттың әсерін бағалауға байланысты қосымша зерттеулер жүргізуді ұсынды.

Зерттеудің екінші кезеңі 2016 жылғы қыркүйектен 2017 жылғы ақпанға дейінгі кезеңде орындалды, оның барысында бірінші кезеңнің іс-шаралары, оның ішінде Жайық өзені ағынына және оның негізгі салаларына шаруашылық қызметтің әсерін зерттеу, Жайық өзені ағынының және оның негізгі салаларының жыл ішіндегі бөлінуіне шаруашылық қызметтің әсерін бағалау, жағалау аймақтарының ландшафттарының жай-күйін бағалау жалғасты Жайық өзені, Кигач каналдары бассейніндегі экспедициялық зерттеулер (су шығынын өлшеу, бақылау пункттерін геодезиялық желіге байланыстыру және т.б.), Кигач каналдарының сулылығын бағалау.

Зерттеудің екі кезеңінің нәтижелері бойынша Жайық өзені суының өзгеруіне бейімделу Стратегиясының бірлескен жобасы, сондай-ақ Еділ атырауының қиғаш каналдары трансшекаралық су ағындары жүйесін қорғау және пайдалану туралы хаттама бойынша ұсыныстар әзірленді. Зерттеу нәтижелері туралы есеп БҰҰ ЕЭК ресми сайтында орналастырылған(см. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/meetings/Water_Convention/2016/Projects_in_Central_Asia/Transboundary_Rivers_Study_in_Kazakhstan_ural_river_feb_2017.pdf).

Зерттеу нәтижелері трансшекаралық су объектілерін бірлесіп пайдалану және қорғау жөніндегі қазақстан-ресей бірлескен комиссиясының қарауына ұсынылды (жетінші отырыста, 2017 жылғы 3 қазанда Алматы қаласында). Комиссия Жайық өзенінің су ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі іс-қимыл жоспарын дайындау мақсатында зерттеулерді жалғастыру туралы шешім қабылдады.

Осыған байланысты қазақстандық тараптың сұрау салуы бойынша ЕО/БҰҰДБ/БҰҰ ЕЭК "Жасыл "экономика моделіне көшуде Қазақстанды қолдау" жобасы есебінен 2018 жылғы қаңтар мен тамыз аралығында орындалған зерттеулердің үшінші кезеңін орындауға қосымша қаражат бөлінді. Зерттеу барысында Жайық өзенінің су ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі бұрын бағдарламалық құжаттарға талдау

жасалды, Жайық өзені бойынша бірлескен іс-қимыл жоспарының жобасы бойынша ұсыныстар әзірленді, сондай-ақ кіші және үлкен Өзен өзені бойынша су шаруашылығы теңгерімдерін келісу бойынша ұсыныстар әзірленді.

Осы жұмыстардың негізінде Жайық өзенінің су ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі 2020-2030 жылдарға арналған бірлескен іс-қимыл жоспарының жобасы, сондай-ақ кіші және үлкен Өзен өзендері бойынша су шаруашылығы теңгерімдерін үйлестіру жөніндегі ұсыныстар дайындалды.

Бұл жұмыс Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің және БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясының басшылығымен екі елдің ресми тағайындалған сарапшыларының қатысуымен орындалды.

Бірлескен зерттеулерді алғаш рет қазақстандық және ресейлік сарапшылар Бірлескен Комиссия қызметі шеңберінде жүзеге асырды.

Зерттеу нәтижелері трансшекаралық өзендердің су ресурстарын тиімді пайдалану және қорғау жөніндегі бірлескен іс-қимылдар үшін негіз болды және Қазақстанның Ресеймен ынтымақтастығын одан әрі тереңдетуге ықпал етті.

ЮНЕСКО-ның трансшекаралық Сулы горизонттарының жер асты суларын басқару мәселесі бойынша Қазақстан мен Өзбекстан ынтымақтастығының негізі ретінде ғылыми ынтымақтастық және Приташкент ТГВГ бірлескен математикалық моделін әзірлеу арқылы Приташкент трансшекаралық Сулы горизонтын (ТГВГ) бірлесіп басқаруды нығайтуға бағытталған "трансшекаралық Сулы горизонттардағы жер асты суларының ресурстарын басқару" жобасы (ГГРЕТА) жүзеге асырылуда.

2. Су мен халықтың денсаулығы арасындағы байланыс мәселелері.

Қазақстан халқының суы мен денсаулығының өзара байланысы ССҰД-ның басым тақырыбы болып табылады, оның шеңберінде Қазақстанның трансшекаралық сулар жөніндегі конвенцияға су және денсаулық мәселелері жөніндегі хаттамаға қосылуы мәселесі мұқият зерделенді.

ЕО жобасының қаражаты есебінен Қазақстандағы су ресурстарының, сумен жабдықтаудың, су бұрудың және санитарияның жай-күйін қысқаша талдауды, осы мәселелер бойынша елдің заңнамасын талдауды, хаттама бойынша міндеттемелерді талдауды, сондай-ақ Қазақстанның Хаттамаға қосылуын техникалық-экономикалық талдауды қамтитын Қазақстанның Хаттамаға қосылуының орындылығын талдау дайындалды.

8 қосымша

6.5.2 ТДМ көрсеткіші бойынша трансшекаралық сулар бойынша Конвенцияның есептілігі бойынша ақпарат

Атауы: Трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы конвенция.

Қазақстан Республикасының қосылу/ратификациялау күні - - - "ҚР 2000.10.23 № 94-II Заңы"

Есептілік нысаны / міндеттемелерді орындау - - - " ТДМ 6.5, 6.5.2 көрсеткіші бойынша есептілік талаптарын ескере отырып, конвенцияның орындалуы туралы есепті хатшылыққа Жолдау."

Орындалу мерзімі --- "Әр 3 жыл сайын (2017 ж., 2020 ж., кезекті 2023 жылы жоспарланған)"

ТДМ көрсеткіші 6.5.2 "су ресурстары саласындағы ынтымақтастық тетігі қолданылатын трансшекаралық бассейн алаңының үлесін" қадағалайды.

Қазақстан трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция шеңберінде Есептіліктің бірінші (пилоттық) циклі кезінде 2017 жылы ТДМ 6.5.2 нысаналы көрсеткіші үшін Ұлттық есепті баяндаманы ұсынды.

Қазақстанның екінші ұлттық есебі 6.5.2. ТДМ (бұдан әрі-есеп) хатшылыққа 2020 жылғы маусымда жіберілді.

Есепке сәйкес, ынтымақтастықтың қолданыстағы тетіктерімен қамтылатын Қазақстан Республикасының трансшекаралық бассейндері бетінің пайыздық үлесі, есептеулерге сәйкес, өзендердің, көлдердің трансшекаралық бассейндерінің және трансшекаралық Сулы қабаттар бетінің жиынтық (жалпы) алаңының 63,2% -. құрайды.

Қолданыстағы келісімдер барлық жер үсті трансшекаралық суларды қамтиды, олардың жалпы ауданы 1 268,6 мың км^2 [1]. құрайды . Трансшекаралық Сулы горизонттардың ауданы 738 108 км2 құрайды деп есептелген, бірақ олардың ешқайсысы қолданыстағы келісімдерге сәйкес келмейді. Осылайша, Қазақстанда ТДМ жетістіктерінің 6.5.2 көрсеткіші 63,2% -. құрайды деп есептелді.

IX/2 шешіміне сәйкес трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция Тараптары Кеңесінің 9-шы сессиясы барысында (2021 жылғы 29 қыркүйек -1 қазан, Женева қ., Швейцария) Хатшылық есептілікті ұсынудың онлайн жүйесін мақұлдады, осыған байланысты Есептіліктің үлгілік нысанына оның онлайн форматқа сәйкестігі үшін шағын өзгерістер енгізілетін болады. Қазіргі уақытта онлайн есеп беру жүйесі даму үстінде. Үшінші есеп беру циклі 2023 жылы өтеді. Трансшекаралық сулары ортақ елдерге жаңартылған үлгілік нысанға және есептілікті ұсыну жөніндегі басшылыққа сәйкес 2023 жылғы 30 маусымға дейін өздерінің ұлттық баяндамаларын ұсыну ұсынылатын болады.

---

[1] *Ескертпе:* трансшекаралық су ресурстарын бірлесіп пайдалану және қорғау саласындағы қолданыстағы келісімдермен қамтылған Қазақстан Республикасының трансшекаралық бассейндерінің алаңдарын айқындау кезінде трансшекаралық өзендер мен су объектілерінің бассейндері ескерілді. Бұл ретте су шаруашылығы бассейндерінің алаңдарынан ағынсыз облыстар, Қазақстан шегінде басталатын және аяқталатын ішкі өзендердің бассейндері алынып тасталды.

9 қосымша

Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігінің 2022 жылға арналған Операциялық жоспарына есептілік бойынша ақпарат

3-тоқсан есебі

33-тармақ трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы Конвенция шеңберіндегі халықаралық ынтымақтастық

Орындалды.

2021 жылы трансшекаралық су ағындары мен халықаралық көлдерді қорғау және пайдалану туралы Конвенция Тараптары Кеңесінің тоғызыншы сессиясында (трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция) трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция бюросының төрағасы болып Эстония өкілі, ал Қазақстан өкілі Бюро төрағасының орынбасары болып сайланды.

2022 жылғы 12-13 сәуірде Швейцарияның Женева қаласында 2023 жылы Нью–Йорк қаласында "Тұрақты даму үшін су" халықаралық іс-қимыл онжылдығы шеңберінде ұйымдастырылған БҰҰ-2023 су конференциясына жалпыеуропалық өңірлік дайындық кеңесі өтті. Кеңесті БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясы (БҰҰ ЕЭК) "БҰҰ-су ресурстары"тетігімен бірлесіп ұйымдастырды.

Талқылау нәтижелері бойынша су жөніндегі іс-қимылдардың халықаралық онжылдығының мақсаттарын одан әрі іске асыру жөнінде ұсыныстар әзірленді.

Кеңес жұмысына Қазақстан Республикасының экология, геология және табиғи ресурстар вице-министрі Серік Қожаниязов қатысты.

2022 жылғы 19-20 мамырда Женева қаласында БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясы (БҰҰ ЕЭК) және Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Еуропалық өңірлік бюросы (ДДҰ ЕАҚ) ұйымдастырған су және денсаулық мәселелері жөніндегі жұмыс тобының он үшінші отырысы өтті. Кеңес жұмысына Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің санитарлық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының басшысы Нұржан Қисабеков қатысып, қысқаша баяндама жасады. Халықаралық суды бағалау орталығынан онлайн режимде байланыс және қоғаммен байланыс жөніндегі маман Арайлым Алимусина қатысты.

2022 жылғы 6-9 маусымда Тәжікстан Үкіметі Біріккен Ұлттар Ұйымымен және басқа серіктестермен бірлесе отырып, 2018-2028 жылдары "тұрақты дамуға арналған су" халықаралық іс-қимыл онжылдығы шеңберінде "жергілікті, ұлттық, өңірлік және жаһандық деңгейлерде су мәселелерін шешу үшін іс-қимылдарды нығайту және әріптестікті кеңейту"атты екінші жоғары деңгейдегі халықаралық конференция өткізді.

Конференция жұмысының қорытындысы Қатысушылардың Душанбе Декларациясын қабылдауы болды, ол талқылаулардың негізгі сәттерін және бірқатар маңызды қорытындылар мен ұсыныстарды көрсетеді.

Халықаралық суды бағалау орталығынан онлайн режимде бас сарапшы Күлпаш Жәкен және байланыс және қоғаммен байланыс жөніндегі маман Арайлым Алимусина қатысты.

2022 жылғы 13-14 маусымда Женева, Швейцария "саясаттағы жаңа өзгерістер, COVID-19 салдары және қолжетімділікті қамтамасыз ету нұсқалары"тақырыбында суға және санитарияға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету бойынша өңірлік семинар өтті. Семинар жетекші Тараптармен, Франция және Венгриямен ынтымақтастықта трансшекаралық сулар жөніндегі конвенцияға су және денсаулық мәселелері жөніндегі хаттаманың бірлескен хатшылығы шеңберінде БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясының басшылығымен ұйымдастырылды.

Халықаралық суды бағалау орталығынан онлайн режимде байланыс және қоғаммен байланыс жөніндегі маман Арайлым Алимусина қатысты.

2022 жылғы 28-29 маусымда Таллин, Эстония трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияның 30 жылдығын мерекелеуге арналған су ресурстарын кешенді басқару жөніндегі жұмыс тобының және мониторинг және бағалау жөніндегі жұмыс тобының төртінші бірлескен отырысы өтті.

Жұмыс тобының төртінші отырысы аяқталғаннан кейін, 2022 жылғы 30 Маусымда трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияның мерейтойына орай арнайы іс-шара ұйымдастырылды. Онда трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенция шеңберінде соңғы отыз жылда алынған жетістіктер мен сабақтар қаралды.

Қазақстандық делегацияны Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігінің трансшекаралық өзендер департаментінің директоры Жақанбаев Арсен және Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі халықаралық-құқықтық департаментінің трансшекаралық өзендерді реттеу басқармасының басшысы Дүзбаева Қаламқас ұсынды.

Халықаралық суды бағалау орталығынан директордың орынбасары Жанар Маутанова қатысты.

2022 жылдың 23 тамызы мен 1 қыркүйегі аралығында "көрінбейтінді көру: судың құндылығы"тақырыбында Дүниежүзілік су апталығы өтті. Биыл Дүниежүзілік су апталығы 300-ден астам түрлі сессияларды ұсынды. Іс-шара бағдарламасында үш негізгі тақырып бойынша сессиялар болды: "судың қаржылық-экономикалық құндылығы", "судың адам мен дамуға маңызы", "судың табиғат пен климатқа маңызы". Конвенцияның трансшекаралық сулар жөніндегі хатшылығы трансшекаралық су ынтымақтастығы мен ортақ су ресурстарын басқаруды тұрақты негізде қолдау мақсатында бірнеше сессия ұйымдастырды.

2022 жылғы 26 тамызда Астана қаласында Приташкент трансшекаралық Сулы горизонты (бұдан әрі – Приташкент ТВГ) шеңберінде жер асты сулары саласындағы ынтымақтастық жөніндегі екінші кеңес өтті. Кеңесті Алматыдағы ЮНЕСКО-ның кластерлік бюросы "трансшекаралық Сулы горизонттардағы жер асты суларының ресурстарын басқару" (ГГРЕТА) жобасын орындау шеңберінде ұйымдастырды. Кеңес қорытындысы бойынша Приташкент ТВГ бірлескен тұрақты басқару жөніндегі Жол картасының жобасы қабылданды.

Кеңес жұмысына Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігі Геология комитеті төрағасының орынбасары Галан Ғалиев, Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігі Геология комитеті Гидрогеология және инженерлік геология басқармасының басшысы Шыңғыс Есенғазиев және Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігі трансшекаралық өзендер департаменті трансшекаралық өзендер басқармасының басшысы Данияр Шарип қатысты Қазақстан. Халықаралық суды бағалау орталығынан директордың орынбасары Жанар Маутанова қатысты.

2012 жылдан бастап Қазақстан аумағында БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясы мен экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) қолдауымен су саясаты бойынша Ұлттық диалог (бұдан әрі - ССҰД) жүргізілуде.

ССҰД Шығыс Еуропа, Кавказ және Орталық Азия (ВЕКЦА) елдері үшін Еуропалық Одақтың су бастамасының құрамдас бөлігін іске асырудың негізгі құралы болып табылады.

ССҰД бойынша қызметті үйлестіру және басқару үшін мүдделі мемлекеттік органдардың, жеке кәсіпорындар мен үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері қатарынан Ведомствоаралық үйлестіру кеңесі (консультативтік-кеңесші орган) құрылды.

ССҰД отырыстары жылына бір рет өткізіледі. ССҰД отырыстары арасында диалогтың барлық мүдделі тараптарының қатысуымен ССҰД бойынша жұмыс кеңестері өткізіледі, онда ССҰД жоспарлары мен шешімдерінің жобалары алдын ала талқыланады, сондай-ақ ССҰД шеңберінде жұмыстардың орындалуы қаралады.

2021 жылғы қарашада ССҰД бойынша соңғы жұмыс кеңесінде 2022 жылы ССҰД -тың келесі 7-ші отырысын өткізу туралы шешім қабылданды. 7-ші отырыс шеңберінде суармалы алаңдарда суды үнемдеу, суды цифрландыру және автоматты түрде есепке алуды енгізу, трансшекаралық өзендерді пайдалану және қорғау бойынша іргелес елдермен ынтымақтастықты дамыту жөніндегі мәселелерді қарау жоспарлануда.

ССҰД бойынша 7-ші отырысы 2022 жылдың қараша-желтоқсан айларына жоспарланған.

2022 жылғы 27 қыркүйекте Өзбекстанның Ташкент қаласында Өзбекстандағы су ресурстарын интеграцияланған басқару саласындағы ССҰД үйлестіру кеңесінің бірінші отырысы өтті. Кеңестің мақсаты су саясаты бойынша ұлттық диалог процесін бастау, оның мақсаттары мен жұмыс бағдарламасын анықтау, проблемалық мәселелерді және ССҰД процесі су саясатындағы бағдарламаны қалай қолдай алатынын және техникалық және қаржылық ресурстарды қалай қамтамасыз ете алатынын талқылау болды.

Отырыс жұмысына Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрлігінің трансшекаралық өзендер департаментінің өкілі Қарлығаш Тайшиева қатысты.

Халықаралық суды бағалау орталығынан онлайн режимде бас сарапшы Күлпаш Жәкен қатысты.

10 қосымша

Су ресурстары, ауыл шаруашылығы және климаттың өзгеруі жөніндегі жаһандық жұмыс кеңесі туралы ақпарат

2022 жылдың 17-18 қазанында Женева, Швейцария су ресурстары, ауыл шаруашылығы және климаттың өзгеруі бойынша жаһандық жұмыс кеңесі өтті. Кеңес БҰҰ ЕЭК қызмет көрсететін трансшекаралық сулар жөніндегі Конвенцияның аясында, Нидерланды мен Швейцарияның басшылығымен бейімдеу қорымен, Біріккен Ұлттар Ұйымының Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымымен (ФАО), бассейндік ұйымдардың халықаралық желісімен және халықаралық су ресурстарын басқару институтымен ынтымақтастықта ұйымдастырылды.

Кеңестің мақсаты климаттың өзгеруіне бейімделуді жақсарту, сондай-ақ ұлттық және трансшекаралық деңгейлерде су ресурстарын әділ және тұрақты бөлу арқылы су тапшылығы мен сапа мәселелерін шешудегі озық тәжірибелер мен алынған сабақтарды талқылау болды.

БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясының Атқарушы хатшысы Ольга Алгаерова өзінің құттықтау сөзінде 2050 жылға қарай әлемдік азық-түлік қажеттілігінің шамамен 60 пайызға артуы күтілетінін атап өтті. Ауыл шаруашылығы көптеген елдерде өзендерден, көлдерден және сулы горизонттардан су алудың шамамен үштен екісін немесе одан да көп бөлігін құрайтын әлемдегі ең ірі су тұтынушысы болып қала береді. Бұл су ресурстарын ауыл шаруашылығы мен суды пайдаланудың басқа түрлері арасында бөлу тұрғысынан да, сыртқы экологиялық әсерлер тұрғысынан да су жинау аймақтары мен бассейндер деңгейінде су жүйелерін бейімдеу үшін маңызды салдарға әкеледі. Сонымен қатар, су ресурстарының азаюын ескере отырып, ауыл шаруашылығы әдістерін бейімдеу қажет.

Кеңес жұмысына билік органдарының, үкіметтік емес және үкіметаралық ұйымдардың, халықаралық қаржы мекемелерінің, ғылыми топтардың, жеке сектордың өкілдері және басқа да сарапшылар қатысты. Қазақстан делегациясын экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің трансшекаралық өзендер департаменті директорының орынбасары ұсынды. Халықаралық суды бағалау орталығынан директордың орынбасары Жанар Маутанова қатысты.

Жұмыс кеңесі пленарлық презентациялар мен пікірталастарды қамтитын төрт отырыстан тұрды.

"Су тасқыны мен құрғақшылықтың ауыл шаруашылығына әсері" бірінші отырысында қатысушыларға климаттың өзгеруінің ағымдағы тенденциялары,

оның су цикліне әсері және ауыл шаруашылығына кейінгі әсерлері туралы шолу ұсынылды.

"Климаттың өзгеруі жағдайындағы су ресурстарын басқару және ауыл шаруашылығы өндірісі: тұрақты жүйелерге көшу" екінші отырысы климаттың өзгеруінің салдарын және ауыл шаруашылығы өндірісі үшін соған байланысты экстремалды ауа райы құбылыстарын азайту үшін ел үкіметтері, бассейн ұйымдары және мамандар қолдануы қарастырылуы мүмкін бірқатар бейімделу шаралары мен стратегияларын ұсынды.

Үшінші отырыста "секторараралық ынтымақтастық: алынған сабақтар және Ұлттық Климаттық саясатқа интеграция" тақырыбы бойынша қатысушылар жинақталған тәжірибемен танысып, өңірлер мен бассейндер ауқымындағы секторараралық ынтымақтастық процесінде алынған қорытындыларды талқылады. Отырыстың мақсаты ұлттық стратегиялар мен саясатқа қарым-қатынас жүйесіне негізделген тәсілді интеграциялау бойынша кейбір ұсыныстарды анықтауды да қамтыды.

"Трансшекаралық деңгейде су және ауыл шаруашылығын бейімдеу жөніндегі жобаларды қаржыландыру және жүзеге асыру" төртінші отырысы климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі трансшекаралық бастамаларды қаржыландыру мен жүзеге асырудың қосымша құндылығы мен проблемаларын зерделеуге бағытталған.

Климаттың өзгеруі, су ресурстары және ауыл шаруашылығы арасындағы өзара байланыс Тараптар Конференциясының (КС) алдағы 27-ші сессиясына дайындық процесінің негізгі аспектілері болып табылады, оның шеңберінде төрағалық етуші тараптың екі арнайы флагмандық бастамасы айқындалған:" Су шаруашылығын климаттың өзгеруінің салдарына бейімдеу және оның осындай салдарға төзімділігін арттыру жөніндегі іс-қимылдар " (AWARE) және" тұрақты трансформацияға арналған азық-түлік және ауыл шаруашылығы" (FAST). Жұмыс кеңесінің нәтижелері бойынша қорытындылар ҚК-нің 27-ші сессиясы барысында ұйымдастырылған арнайы сессияларда/қатарлас іс-шараларда талқылауға арналған материал болады.